

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΑΡΑΣΜΟΥ

Υπό τοῦ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Κ. ΑΝΑΓΝΟΥ
Καθηγητοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Howard

Ἡ θεωρία τοῦ οικονομικοῦ μαρασμοῦ (ἡ στασιμότητος) συνδέεται πρὸς τὰς θεωρίας περὶ οικονομικῶν κύκλων καὶ ἐπιχειρηματικῶν νεωτερισμῶν. Ἀρχικῶς αὕτη διευτυπώθη ὑπὸ τῶν Κλασσικῶν Οἰκονομολόγων καὶ δὴ τοῦ Θωμᾶ Μάλθου, καθ' ὃν ἐμφανίζονται εἰς τὴν οικονομίαν περίοδοι οικονομικοῦ μαρασμοῦ, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς μὴ πραγματοποιήσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἀναμενομένων τιμῶν τῶν ἀγαθῶν.

Πατὴρ τῶν συγχρόνων ὑποστηρικτῶν τῆς θεωρίας ταύτης θεωρεῖται ὁ Ἰωάννης Μ. Κέυνς, διότι εἰς τὸ βιβλίον του περὶ τῶν Συνεπειῶν τῆς Εἰρήνης (1920) ὑπεστήριξε τὰ ἑξῆς : «Περῆλθε πλέον ὁ χρόνος καθ' ὃν ἡ ἐπιχειρηματικὴ ἐπιτυχία ἐθεωρεῖτο ὡς τετελεσμένον γεγονός, ὑποβοηθουμένη ὑπὸ τῆς ταχείας αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν πολλῶν εὐκαιριῶν ἐπενδύσεων. Αἱ συνθήκαι αὗται ἀπερρόφησαν ἀνευ δυσχεριῶν τὰς ἀποταμιεύσεις τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Ἦδη σημειοῦται κάμψις τῆς ἀνθηρότητος τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐξαφανισμὸς τῶν εὐκαιριῶν ἐπενδύσεων. Ἐμμονὴ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποταμιεύσεως καθιστᾷ χειροτέραν τὴν κατάστασιν».

Ἡ ἐν λόγῳ θεωρία ἔτυχε ἀργότερον ὑποστηρίξεως ὑπὸ τινων συγχρόνων Οἰκονομολόγων καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἄλβιν Χάνσεν (εἰς τὸ βιβλίον του «Πλήρης ἀνάκαμψις ἢ μαρασμός ;» 1938). Οὗτοι δέχονται, ὅτι εἰς τὴν οικονομίαν καὶ δὴ τῶν περισσώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν ἐμφανίζονται περίοδοι μαρασμοῦ, ἀποτελοῦσαι παραπρῶϊον προσωρινοῦ συνήθους μετριασμοῦ ἢ ἀνακοπῆς τῆς μακράινως τάσεως οικονομικῆς ἀναπτύξεως, αἰτίνας διαταράσσουσιν τὰ ἐκάστοτε διαμορφούμενα ἐπίπεδα ἰσορροπίας. Εἰς τὴν διαταραχὴν ταύτην βασικὸς παράγων εἶναι ὁ νόμος τῶν μειουμένων ἀποδόσεων, ὁ ὁποῖος ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύη πλήρως, παρὰ τὰς τεχνολογικὰς προόδους καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐφαρμογῆς ὀργανωτικῶν συστημάτων. Ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου τούτου συντελεῖ ἐνίοτε εἰς τὴν μείωσιν τῆς ὀριακῆς ἀποδοτικότητος τῆς οικονομίας, εἰς βαθμὸν μάλιστα ταχύτερον τῆς μείωσεως τῆς ὀριακῆς παραγωγικότητος. Οὕτω, συντρεχούσης καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῆς λειτουργίας τοῦ νομισματικοῦ μηχανισμοῦ, σημειοῦνται κάμψεις εἰς τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ τῶν κεφαλαιούχων, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν συσσώρευσιν τοῦ κεφαλαίου, γεγονότα ἅτινα ἐπιδρῶν εἰς τὴν ἄρσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἐπιχειρηματιῶν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τολμημάτων μεγάλων καὶ μακροχρονίου ἀποδόσεως παραγωγικῶν ἐπενδύσεων.

Ἀποτέλεσμα τῶν ὡς ἄνω ἐξελίξεων εἶναι ἡ ἐκδήλωσις οικονομικοῦ μαρασμοῦ, ἀποτελοῦντος στατικὴν κατάστασιν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν θετικῶς μεταβαλλομένην τοιαύτην. Διαρκοῦντος τοῦ οικονομικοῦ μαρασμοῦ, ἐξαφανίζονται αἱ εὐκαιρίαι παραγωγικῶν ἐπενδύσεων καὶ συνάμα σπανίζουν τινὲς τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Ἡ σπάνις δὲ αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐξουδετερωθῇ τεχνολογικῶς ἢ ὀρθολογικῶς. Συγχρόνως παρατηρεῖται διόγκωσις τῆς ὑποαπασχολήσεως καὶ τῆς ἀνεργίας. Ἐάν, πάλιν, ὁ οικονομικὸς οὗτος μαρασμὸς ἀπέτελει χρονίαν κατάστασιν, ἀσφαλῶς θὰ ἐσήμανε καὶ τὸ τέλος τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος.

Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν Ἰωσήφ Σουμπέτερ καὶ ἄλλους, ὁ οικονομικὸς μαρασμὸς δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην ἀναπόφευκτος καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἕαν ἐκδηλωθῇ νὰ ἀποτελέσῃ χρόνιον κατάστασιν. Εἶναι μάλιστα δυνατὸν νὰ ἀποφευχθῇ ἢ παρακαμφθῇ οὗτος, διὰ καταλληλοῦ πολιτικῆς σταθερᾶς οικονομικῆς ἀναπτύξεως, ἢ ὅποια θὰ ἐξασφαλίσῃ μακροχρονίως τὴν διατήρησιν ἰδεώδους τινὸς καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σταθεροῦ ποσοστοῦ ἀνοδικῆς τάσεως, παρὰ τὰς ἐνδεχομένας ἀνασχετικὰς ἐπιδράσεις τόσοσιν τῶν ἐνδογενῶν παραγόντων